

'Nederland wordt graag door Duitsland over de bol geaaid'

Historicus Pekelder schreef boek over Nederlands-Duitse relatie

Achtergrond - 17 december 2013

Dat het Duitslandbeeld in Nederland is veranderd, is mede te danken aan de energie die beide landen de afgelopen jaren 20 jaar in de betrekkingen hebben gestoken, aldus historicus Jacco Pekelder. Hij schreef een boek over het 'nieuwe nabuurschap'.

"Het is opmerkelijk dat er begin jaren negentig zo'n duidelijke politieke wil was om iets aan het Duitslandbeeld in Nederland te doen", zegt Jacco Pekelder.

"Nederland had zich nooit eerder zo bewust bezig gehouden met de beeldvorming van iets buitenlands. Ja, veel eerder, met de NAVO en bij de Europese beweging, in de jaren vijftig. Maar op bilateraal niveau was het uniek." Duitsland had die ervaring wel. Sinds de jaren zestig investeerde Duitsland bijvoorbeeld uitgebreid in de relatie met Frankrijk, met uitwisselingen tussen journalisten, scholieren en studenten en met politieke verdragen.

Nieuwe netwerken

Pekelder beschrijft in zijn boek 'Neue Nachbarschaft' - dat vorige maand in Duitsland verscheen en in maart 2014 in Nederland uitkomt - hoe Nederland en Duitsland vanaf 1993 de betrekkingen proberen te verbeteren. Directe aanleiding was een enquête van Instituut Clingendael in dat jaar, waaruit bleek dat Nederlandse jongeren zeer negatief over Duitsland dachten. Dat baarde veel opzien. "Het leidde tot verschillende initiatieven die meer nuance in het beeld van Nederlanders over Duitsland moesten brengen."

Nederland en Duitsland organiseerden een reeks officiële bezoeken, journalistenuitwisselingen, onderwijssamenwerking, vooral met Noordrijn-Westfalen. Er kwamen nieuwe instituten - in Nederland bijvoorbeeld het Centrum voor Duitslandstudies in Nijmegen en het Duitsland Instituut Amsterdam en in Duitsland het Haus der Niederlande in Münster. Ook ontstonden via de Nederlands-Duitse Conferenties - tegenwoordig Nederlands-Duits Forum - nieuwe netwerken in het bedrijfsleven, de media en de culturele sector. Dit jaar werden de eerste Nederlands-Duitse regeringsconsultaties gehouden - bilateraal overleg dat de Duitse regering met meer landen voert en nu dus ook met Nederland.

'Niet zo geïnteresseerd'

Jacco Pekelder 'Neue Nachbarschaft. Deutschland und die Niederlande, Bildformung und Beziehungen seit 1990'. (Münster 2013), [Uitgeverij Agenda Verlag](#).

In maart 2014 verschijnt de Nederlandse versie van het boek bij [Uitgeverij Boom](#) met als titel: 'Nieuw nabuurschap. Duitsland en Nederland na de val van de Muur'.

Het is moeilijk aan te tonen hoe groot het nut van al die initiatieven is geweest, zegt Pekelder. “Maar ze hebben er wel voor gezorgd dat we ons er nu van bewust zijn dat de relatie met Duitsland belangrijk is. En dat het huidige Duitsland echt anders is dan het Duitsland van vroeger. Dat wisten we voor 1993 natuurlijk ook wel, maar daar gedroegen we ons niet naar.” Nederlanders deden vaak lacherig en makkelijk over Duitsland, aldus Pekelder. “Dat had weinig met de realiteit te maken. Daar waren we ook niet zo in geïnteresseerd. Het beeld was een beetje: het is goed als we praktisch, economisch en financieel van Duitsland profiteren en Duitsland is nuttig in de Europese Unie. Maar dat was het dan ook.”

Dat is nu wel echt anders, zegt Pekelder. “Zeker in de media is er veel belangstelling voor hoe het moderne Duitsland functioneert en er zijn veel meer verhalen die tegen de stereotype beelden ingaan. Daar heeft ook Berlijn veel voor betekend, het hippe beeld van de stad”, aldus Pekelder. “Dat paste niet in het conservatieve beeld van Duitsland dat er was. Journalisten die naar Berlijn gingen, kwamen zo ook met een ander Duitslandbeeld naar huis.”

Rood-groene regering

Pekelder wijst een aantal belangrijke momenten aan in de ontwikkeling van het Duitslandbeeld. “Het bezoek van kanselier Kohl in 1995 was er een van. Dat werd door de Nederlandse regering heel serieus aangepakt en dat bleek uiterst effectief.” Er was gekozen voor een concreet gespreksonderwerp dat beide landen aanging: de invoering van de euro en het stabiliteitspact. Kohl noemde de Tweede Wereldoorlog wel, premier Kok heel bewust niet en er was een gesprek georganiseerd voor de Duitse kanselier met Nederlandse opiniemakers. “Daardoor was het gevoel in Nederland: Duitsland neemt ons serieus, ze vinden ons belangrijk”, aldus Pekelder. “Nederland wordt af en toe graag door Duitsland over de bol geaaid.”

Jacco Pekelder is historicus en universitair docent Geschiedenis van de internationale betrekkingen aan de [Universiteit Utrecht](#). Momenteel is hij gastprofessor aan de [Universität des Saarlandes](#). Pekelder was van 2002 tot en met 2007 onderzoekscoördinator aan het Duitsland Instituut Amsterdam, waar hij

onderzoek deed naar politiek geweld en terrorisme.

Een ander belangrijk moment was het aantreden van de nieuwe rood-groene regering in Duitsland in 1998, zegt Pekelder. “De eerste Bondsregering in lange tijd zonder CDU, waarin de generatie van de 68'ers het voortouw nam. Dat ging in Nederland gepaard met verwachtingen van een andere politiek, minder conservatief. Sommige onderwerpen werden makkelijker bespreekbaar, zoals de dubbele nationaliteit en het drugsbeleid, al bleek het rood-groene beleid uiteindelijk een beetje teleurstellend.”

Ook het WK-voetbal in Duitsland in 2006 heeft bijgedragen aan een beter Duitslandbeeld in Nederland, aldus Pekelder. “Duitsland heeft toen een heel slimme pr-campagne gevoerd: ‘Die Welt zu Gast bei Freunden’. Al in 2004 deed Duitsland een onderzoek naar het Duitslandbeeld in de landen die meededen aan het WK. Ook toen bleek dat Nederlanders lang niet meer zo negatief dachten over Duitsers.”

Bescheiden

Toch is de belangrijkste factor voor het nieuwe Duitslandbeeld in Nederland het veranderde zelfbeeld van de Nederlanders, zegt Pekelder. “Omdat onze rol in Europa veranderde, zijn we anders naar onszelf gaan kijken”, zegt Pekelder. Door de eenwording van Duitsland, het einde van de Koude Oorlog en de uitbreiding van de EU is de Nederlandse rol in Europa kleiner geworden. “We zijn bescheidener geworden. Daardoor hebben we ook een genuanceerdere kijk op Duitsland. Ik vond het bijvoorbeeld opvallend dat, toen in Duitsland aandacht kwam voor het leed van Duitsers in de Tweede Wereldoorlog, daar in Nederland begrip voor was.”

Hoe het Duitslandbeeld van Nederlanders zich de komende jaren ontwikkelt, is mede afhankelijk van hoe Duitsland zich opstelt in Europa, denkt Pekelder. Mocht Duitsland zich solistischer gaan gedragen en zich minder aan de EU gelegen laten liggen, zou het beeld negatiever kunnen worden. “Al merk ik bij mijn Nederlandse studenten dat zij de machtige rol van Duitsland heel vanzelfsprekend vinden. Dat is anders dan bij mijn generatie (Pekelder is van 1967 - redactie), die een moeizamere relatie heeft met de macht van grote landen in Europa.”

Merkel, Rutte, Beatrix en Gauck

Pekelder verwacht dat de trend om samen te werken met de Duitse deelstaten vlak over de grens doorzet. “Nederland speelt op bondsniveau niet zo'n belangrijke rol. Het ligt ver weg van Berlijn en Duitsland heeft acht andere buurlanden. Voor Nederland is samenwerking met Noordrijn-Westfalen en

Nedersaksen belangrijk. Voor grensoverschrijdende economische onderwerpen, criminaliteitsbestrijding, onderwijs. Nederland heeft er lang tegenaan gehikt om de deelstaten als gelijkwaardige partners te erkennen, maar dat gebeurt nu steeds meer.”

Dat Nederland en Duitsland toch nog veel niet van elkaar weten, blijkt uit de discussie over de kaft van Pekelders boek. Op de Duitse cover staat een foto van koningin Beatrix en president Gauck, op een boot op de Amstel na het bevrijdingsconcert van 5 mei 2012. Op de voorpagina van het Nederlandse boek komt een foto van Merkel en Rutte. “Die foto wilde de Duitse uitgever niet, omdat Rutte in Duitsland niet bekend genoeg is”, zegt Pekelder lachend. “Daarom hebben ze daar voor Beatrix en Gauck gekozen. En dat beeld kwam voor Nederland weer niet in aanmerking, omdat te weinig Nederlanders weten wie Gauck is.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/2980/nederland-wordt-graag-door-duitsland-over-de-bol-geaid>